

BIULETYN INTEGRACJI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Numer 1 / Lipiec 2011
egzemplarz bezpłatny

Biuletyn Informacyjny Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Marszałek Województwa Łódzkiego

Szanowni Państwo!

Ostatnie dwie dekady to dla Polski okres przemian ustrojowych i kreowania nowej rzeczywistości, w której odpowiedzialność za jednostkę przejęły samorzady lokalne. W tym systemie skuteczność pomocy społecznej w znacznej mierze zależy od kwalifikacji kadr i potencjału organizacyjnego zaangażowanych instytucji oraz umiejętnego tworzenia warunków do międzyludzkiej integracji.

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi od 2007 r. realizuje projekt systemowy „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”, którego celem jest poszerzanie wiedzy w tym zakresie. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że działania podejmowane w ramach projektu nie tylko przyczyniły się do wzmocnienia potencjału instytucji pomocy społecznej, ale także do ugruntowania więzi z innymi służbami, w tym: zatrudnienia, edukacji, policji, sądownictwa i służby więziennej. Realizacja projektu bezpośrednio wpływa na kierunki zmian szeroko rozumianej polityki społecznej województwa.

Przekazujemy Państwu pierwszy numer „Biuletynu Integracji Społecznej Województwa Łódzkiego”, który przybliży założenia projektu oraz dostarczy wiedzy merytorycznej związanej z Państwa pracą zawodową.

Wiesław Stępień

Wydawca:

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
ul. Snycerska 8, 91-302 Łódź
www.pokl-rcpslodz.pl

Biuletyn Informacyjny współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Publikacja przygotowana w ramach realizacji projektu systemowego
pn. „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”,
Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej;
Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji;
Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenia kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej,
Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

www.pokl-rcpslodz.pl

Wydanie I:
Nakład 500 egzemplarzy

Spis treści:

1. Co nowego w projekcie systemowym „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej” w 2011 roku, wywiad z Anną Mroczek Dyrektorem Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi str. 5
2. Praca socjalna jako instrument pomocy społecznej i polityki społecznej, Jerzy Krzyszkowski str. 8
3. Promocja Integracji Społecznej w regionie łódzkim, wywiad z Andrzejem Kaczorowskim Dyrektorem Wojewódzkiego Urzędu Pracy str. 10
4. Ekonomiczne i społeczne przesłanki realizacji projektów systemowych w ramach promocji integracji społecznej Tomasz Dorożynski str. 12
5. Rys historyczny – projektu systemowego „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej” lata 2007-2010 Barbara Sidor-Pietras Zastępca Dyrektora Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi str. 15
6. Rządziej uczęszczane ścieżki „aktywnej integracji”, Ewa Błaszczuk, Marcin Jerzyk str. 19
7. Projekt systemowy Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi oczami beneficjentów str. 21
8. Projekty systemowe w Poddziałaniu 7.1.1 i 7.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Aleksandra Podkońska str. 25
9. Dobre praktyki. Projekty systemowe:
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach, projekt „Czas na aktywność” str. 27
 - Współpraca samorządu z sektorem pozarządowym w zakresie wspierania osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym str. 29
 - Spółdzielnia Socjalna „IMPULS” w Tomaszowie Mazowieckim
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowosolna str. 30

Co nowego w projekcie systemowym „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej” w 2011 roku.

Wywiad z **Anną Mroczek** – Dyrektorem Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi od 2007 roku realizuje, w ramach Poddziałania 7.1.3 PO KL, projekt systemowy „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”. O jego założeniach i planach opowiada Dyrektor Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi - Anna Mroczek.

Pani Dyrektor, rok 2011 jest kolejnym, czwartym rokiem realizacji projektu systemowego pn. „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”. Jakie są jego założenia?

A.M. Głównym celem projektu w bieżącym roku jest zwiększenie wiedzy w obszarze zawodowym u m.in. 80% spośród 900 pracowników i wolontariuszy realizujących zadania z zakresu pomocy i integracji społecznej w województwie łódzkim. Tematyka szkoleń skupia się na takich zagadnieniach jak: rozwój form aktywnej integracji, rozwój pracy socjalnej oraz metod i sposobów aktywizacji klientów pomocy społecznej, form i narzędzi wsparcia indywidualnego i środowiskowego, zarządzanie jednostkami pomocy i integracji społecznej, organizowanie zespołów interdyscyplinarnych działających na rzecz osób wykluczonych społecznie czy też praca z osobami niepełnosprawnymi. Dążyć będziemy do zwiększenia współpracy na rzecz rozwiązywania problemów społecznych między jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i publicznymi służbami zatrudnienia. Planujemy również bardziej intensywne przekazywanie treści informacyjno-promocyjnych w zakresie działań na rzecz aktywnej integracji w regionie łódzkim.

Cele założone przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej są bardzo ambitne. Jakie działania zostaną podjęte, by je osiągnąć?

A.M. Zgadza się. Cele, które założyliśmy są ambitne, ale możliwe do zrealizowania. Wynikają one ściśle ze Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013 oraz z Zasad przygotowywania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013. W bieżącym roku będziemy również organizować szkolenia, warsztaty, spotkania informacyjno-robocze oraz wizyty studyjne. Planujemy, aby w tych przedsięwzięciach udział wzięło przeszło 1.100 osób. Jednocześnie pracownicy Regionalnego Centrum Polityki Społecznej świadczyć będą specjalistyczne doradztwo na rzecz ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, zainteresowanych współpracą w ramach Poddziałania 7.1.3 PO KL. Ponadto, w ramach powstałych oszczędności na skutek rozstrzygniętych przetargów, chcielibyśmy rozwijać platformę współpracy między ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy rodzinie a powiatowymi urzędami pracy poprzez organizację szkoleń dotyczących partnerstwa publiczno-społecznego i partnerstwa międzyinstytucjonalnego. Podjęliśmy również działania zmierzające do wprowadzenia do projektu nowego typu operacji – prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie, w celu przeprowadzenia diagnozy sektora ekonomii społecznej w województwie łódzkim. W przyszłym roku, w ramach realizacji projektu, planujemy przystąpić do opracowania wieloletniego regionalnego planu działania na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie, stąd też niezbędne jest przeprowadzenie diagnozy w tym zakresie.

Czym kieruje się Regionalne Centrum ustalając zakres tematyczny szkoleń? Skąd czerpie informacje na temat potrzeb w tym zakresie?

A.M. Podstawą naszych decyzji są opinie potencjalnych beneficjentów projektu. Chcemy, aby nasza oferta była jak najlepiej dopasowana do ich oczekiwań. Dlatego też tematykę szkoleń określamy odpowiadając na potrzeby zgłaszane przez pracowników ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, sformułowanych w ramach zbierania szczegółowych danych do „Bilansu potrzeb pomocy społecznej z województwa łódzkiego”, ale również w oparciu o sugestie zgłaszane przez osoby

zaangażowane w działalność organizacji pozarządowych województwa łódzkiego, z którymi ściśle współpracujemy. Trzecim źródłem informacji dla nas były dane pozyskane dzięki badaniu ewaluacyjnemu naszego projektu.

Jaką tematykę będą obejmowały zaplanowane na 2011 r. szkolenia?

A.M. W 2011 r. zorganizowanych zostanie 14 modułów tematycznych szkoleń. Każdy moduł realizowany będzie w kilku terminach, ponieważ założyliśmy organizację szkoleń w niewielkich grupach szkoleniowych, aby stworzyć uczestnikom, możliwie najbardziej komfortowe warunki zdobywania wiedzy, a małe grupy niewątpliwie sprzyjają takiej sytuacji.

Oferta szkoleń przedstawia się następująco:

- „Program aktywności lokalnej jako narzędzie aktywnej integracji”, będzie miał na celu zwiększenie wiedzy z zakresu funkcjonowania Programu Aktywności Lokalnej jako narzędzia aktywnej integracji oraz zdobycie umiejętności jego tworzenia i realizowania. W szkoleniu tym udział weźmie 45 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.
- „Kontrakt socjalny w praktyce” umożliwi zdobycie wiedzy na temat metodyki i realizacji kontraktu socjalnego. Weźmie w nim udział 105 uczestników.
- „Praca socjalna z klientem uzależnionym od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych”. Szkolenie

będzie się koncentrować na wyjaśnieniu przyczyn uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, charakterystyce abstynencji i syndromu współuzależnienia oraz sposobach działania w ramach pracy socjalnej z osobą uzależnioną. Jest ono skierowane do 75 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

- „Metody pracy z osobami niepełnosprawnymi z zaburzeniami psychicznymi” opisywać będą kryteria rozpoznawania, specyfikę funkcjonowania, trudne sytuacje w kontakcie z osobą chorą oraz radzenie sobie z problemami, wynikającymi ze świadczenia pomocy. Szkolenie przewidziano dla 80 osób.

- „Formy i metody aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych” obejmować będą zagadnienia związane z pracą z osobami niepełnosprawnymi na rzecz zwiększania ich aktywności społecznej i zawodowej – 80 uczestników.

- „Mediacje rodzinne” zagwarantować mają zdobycie wiedzy teoretycznej i praktycznych umiejętności z zakresu rozwiązywania konfliktów, skutecznej komunikacji i mediacji. Szkolenie jest skierowane do 75 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

- „Ekonomia społeczna jako narzędzie zapobiegania wykluczeniu społecznemu” poruszać będzie tematykę związaną z tworzeniem i prowadzeniem Klubów Integracji Społecznej oraz Centrów Integracji Społecznej - 60 uczestników.

- „Kontrola zarządcza” pozwolić ma na poznanie zasad wdrożenia i realizacji systemu kontroli zarządczej, jak również najczęściej popełnianych błędów wg organów kontrolnych - 75 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

- „Zamówienia publiczne do 14 tysięcy euro w świetle zasad dyscypliny finansów publicznych” przedstawić ma praktyczne aspekty udzielania zamówień publicznych o wartości do 14 tysięcy euro - 100 uczestników.

- „Elementy prawa z zakresu pomocy społecznej” – szkolenie to ma zapoznać z praktycznymi problemami stosowania przepisów z zakresu pomocy

społecznej, omówić kluczowe akty prawne z zakresu pomocy społecznej uwzględniające najnowsze zmiany - 100 uczestników.

- „Techniki wywierania wpływu w pracy socjalnej” - obejmuje zagadnienia z zakresu technik wywierania wpływu oraz umiejętności ich stosowania - 75 pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej.
- „Trening komunikacji interpersonalnej z elementami asertywności” ma w założeniu podnieść kompetencje uczestników w zakresie efektywnej komunikacji interpersonalnej - 75 pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej.
- „Praca metodą lokalnych zespołów interdyscyplinarnych” obejmuje takie zagadnienia jak: powoływanie, role członków zespołu, wczesną interwencję, obszary funkcjonowania zespołu z uwzględnieniem niepełnosprawności i zjawisk przemocowych. W szkoleniu weźmie udział 140 osób będą to m.in. pracownicy i wolontariusze jednostek pomocy i integracji społecznej, policjanci, kuratorzy sądowi i inni.
- „Wizyta studyjna dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej” poruszać będzie zagadnienia z zakresu budowania lokalnych partnerstw i ekonomii społecznej - 60 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi w tym roku po raz pierwszy podjęło się organizacji platformy do rozwoju współpracy instytucji rynku pracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej w zakresie wspierania osób bezrobotnych. Proszę przybliżyć idee, założenia i cele tego przedsięwzięcia?

A.M. Pomysł zorganizowania tego typu spotkań był odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie) oraz przedstawicieli powiatowych urzędów pracy. Zostały one zorganizowane w oparciu o strukturę powiatową, tak, by wszyscy chętni mieli możliwie duże szanse uczestnictwa, co było pomysłem nowatorskim w skali kraju. Nadrzędnym celem było stworzenie warunków wspierających wypracowanie efektywnych rozwiązań. Ich zakres tematyczny obejmował wypracowanie i dążenie do usprawnienia zasad współpracy w zakresie postępowania z klientami instytucji pomocy społecznej

oraz służb zatrudnienia, w szczególności w ramach realizacji projektów systemowych. Zasadnicze pytania, jakie stawiali sobie uczestnicy Platformy, brzmiały: w jaki sposób skutecznie aktywizować zawodowo i uniezależnić od pomocy społecznej osoby znajdujące się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy? Jak doprowadzić do integracji osób i grup wykluczonych ze środowiskiem lokalnym? Spotkania stanowiły przestrzeń do wymiany doświadczeń, informacji i nawiązania kontaktów pracowników służb społecznych i służb zatrudnienia.

Rekomendacje po spotkaniach jednoznacznie wskazują na konieczność realizacji projektów w partnerstwie, które daje możliwość wspólnej realizacji zadań przez instytucje pochodzące z różnych sektorów (w tym partnerów, którzy sami nie mogliby wystąpić o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego czy to ze względu na ograniczenia konkursowe, czy też projekty systemowe), a mają odpowiednie kompetencje merytoryczne. Partnerstwo to pozwala na wzajemne „poznawanie się” różnych instytucji oraz wymianę doświadczeń między nimi. Buduje również trwałą podstawę dalszej współpracy. Dzięki wkładowi i perspektywie wielu partnerów projekty zwykle są bogatsze i lepiej odpowiadają na rzeczywiste potrzeby.

Doświadczenia z platformy pokazują, jak ważne jest skuteczne zarządzanie instytucjami poprzez planowanie, organizowanie i koordynowanie działań w taki sposób, aby instytucje realizowały swoje cele sprawnie i efektywnie, wykorzystując posiadane zasoby. Zmiany organizacyjne powinny dotyczyć tworzenia systemów wymiany informacji, zintegrowania lokalnych punktów informacyjno-konsultacyjnych Powiatowych Urzędów Pracy z systemem pomocy społecznej, segmentacji klientów Powiatowych Urzędów Pracy we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej. Ważną rekomendacją jest także kwestia współpracy na wszystkich szczeblach podziału terytorialnego.

Dziękuję za rozmowę

Rozmawiała: Joanna Szrejner-Kądziaława
Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Praca socjalna jako instrument pomocy społecznej i polityki społecznej

Jerzy Krzyszkowski
Uniwersytet Łódzki

Wszystkim znane są wady strukturalno – systemowe i funkcjonalne pomocy społecznej. Do tych pierwszych zaliczyć trzeba m.in.: brak diagnozy problemów (sprawozdawczość zamiast badań) m.in. z powodu braku partnerstwa, anachroniczna (zmiana klienta) misja z 1990 roku, nieudana decentralizacja (biurokracja socjalna), zła pozycja i brak koordynacji działań lokalnej pomocy społecznej (fragmentaryzacja), złe prawo socjalne (brak przepisów wykonawczych, anachronizmy i usztywnienia przepisów), deficyty polityki społecznej i polityków społecznych. Obok wad strukturalno-systemowych liczne są niedostatki funkcjonowania systemu, takie jak: nierówny dostęp do usług socjalnych (miasto-wieś), brak innowacji, rutynowość działań, brak strategii lokalnej polityki społecznej (kobiety wiejskie, starzy itp.), brak orientacji na wynik (planowanie budżetowe, a nie zadaniowe). Potencjałem jest natomiast rozbudowana struktura organizacyjna (ośrodki pomocy społecznej w każdej gminie), liczna i coraz lepiej wykształcona kadra publicznej pomocy społecznej, rozwijający się sektor pozarządowy oraz rynkowy. Problemem jest jednak, to że obok formalnej profesjonalizacji występuje niekiedy faktyczna deprofesjonalizacja pracy socjalnej (brak pracy socjalnej metodą środowiskową, rzecznictwa itp.), zła jest organizacja pracy i przeciążenie pracą administracyjną (skutkujące wypaleniem zawodowym), brak partnerstwa z trzecim sektorem, podmiotami prywatnymi (nieufność i rywalizacja o zasoby), brak merytorycznych kanałów awansu zawodowego, słabość korporacji środowiskowej, pauperyzacja płacowa i niski prestiż zawodu. Mimo wymienionych wad ogólny bilans jest jednak mimo wszystko, przynajmniej w moim przekonaniu, pozytywny. Jednoznacznie pozytywna rola pomocy społecznej w przemianach ustrojowych i tworzeniu nowego ładu społeczno-gospodarczego w naszym kraju w pierwszych latach po 1989 roku (która nie została w moim przekonaniu dostrzeżona i doceniona), to już historia i czas spojrzeć w przyszłość. Wszyscy zgadzają

się chyba, że konieczne są działania prawne - ustawa o zawodzie pracownika socjalnego oraz towarzyszące im działania ekonomiczne – walka z pauperyzacją pracowników socjalnych, a także działania na rzecz podniesienia prestiżu, poprawy wizerunku pracownika socjalnego.

Warta jest rozważenia nowa rola pracy socjalnej, którą za granicą nazywają pro - aktywną pracą socjalną, a która w Polsce najbliższa jest określeniu „profilaktyka”. Jak trafnie wskazuje Joanna Staręga-Piasek, dotąd pomoc społeczna nastawiona była na interwencję, na reakcję na sytuację bieżącą, udzielenie wsparcia wtedy, gdy uprawniony i potrzebujący zwracał się o nią. Takie działanie reaktywne oznacza oczywiście małą skuteczność działań pomocowych. Działaniom profilaktycznym nie sprzyja sylwetka psychospołeczna, stan klienta pomocy społecznej, który w literaturze określa się mianem bezsilności powerlessness – poczucie, że nic się zmieni, brak aspiracji i celu. Głównym problemem klientów jest życiowa bezradność nabyta, a coraz częściej odziedziczona. Aby temu przeciwdziałać potrzebna jest wczesna diagnoza jako punkt wyjścia działań profilaktycznych. Diagnoza oparta na wczesnym, ciągłym, planowym monitorowaniu, diagnozowaniu środowisk zagrożonych biedą, przestępczością itp. i umiejętności analizy przyczynowo-skutkowej. Oczywiście wczesna diagnoza wymaga współdziałania, współpracy różnych instytucji, koordynacji ich działań. Działania profilaktyczne wymagają także emocjonalnego, funkcjonalnego i organizacyjnego zaangażowania klientów. Filozofia empowerment – wzmocnienia to filozofia zgodnie z którą praca socjalna musi być niezbędnym elementem, działaniem poprzedzającym każde świadczenie – praca socjalna powinna otwierać drogę do pomocy społecznej. Profilaktyce nie sprzyja jednak system pomocy społecznej taki jaki funkcjonuje w Polsce. Zbyt wąskie są możliwości działania, kompetencje pracownika socjalnego, zbyt słaba jest współpraca z pracownikami socjalnymi takich

instytucji jak szkoła, ośrodek zdrowia, policja, urząd pracy itp. Konieczna jest zmiana medialnej atmosfery wobec pracowników socjalnych i pomocy społecznej oraz modernizacja systemu kształcenia zawodowego pracowników socjalnych. Pomoc społeczna powinna stanowić integralny element polityki społecznej, systemu zabezpieczenia społecznego oraz stać się kompatybilna z innymi subsystemami.

Aby profilaktyka odniosła skutek potrzebne są: profesjonalne przygotowanie pracowników socjalnych, oświecona władza lokalna, nowe ustawodawstwo akcentujące profilaktykę, zaplecze teoretyczne, badania i studia, które mogą być punktem odniesienia, a także popularyzacja przykładów dobrej praktyki, a nie prezentacja wyłącznie skandali i krytyka pomocy społecznej. Pomoc społeczna i praca socjalna mają przyszłość, ich rola i zakres działania będą się zwiększać z przyczyn obiektywnych, takich jak: międzygeneracyjna transmisja, dziedziczenie biedy, utrwalanie się enklaw biedy i wykluczenia społecznego czy starzenie się społeczeństwa i związany z nim gwałtowny wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, dzienne domy pomocy społecznej czy kluby seniora lub uniwersytety trzeciego wieku. Wszystkie wymienione zjawiska i procesy są wyzwaniem na które odpowiedź będą musieli znaleźć

kierownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i zatrudnieni w nich pracownicy socjalni. Pora na nową pomoc społeczną i pracę socjalną. Aby tak się stało, aby w pomocy społecznej zaszła pozytywna zmiana, trzeba przypomnieć sobie kilka podstawowych prawd, które pięknie i mądrze ujęła Adriana Porowska – pracownik socjalny Kamiliańskiej Misji Pomocy Społecznej w Ursusie: Pracownikiem socjalnym się nie bywa, tylko się jest. Pracownik socjalny to nie tylko zawód, ale przede wszystkim służba drugiemu człowiekowi. Pracownikiem socjalnym może zostać tylko taka osoba, która kocha ludzi. Żeby pomóc drugiemu człowiekowi, nie należy brać go za rękę, aby prowadzić przez resztę jego życia. Wystarczy rozpalic w nim iskrę, która pozwoli mu mieć nadzieję na zmianę swojej sytuacji. Tak, aby mógł pomóc sobie, ale także, aby uważał innych dookoła. Tak aby to nasze pomaganie pozwoliło mu na zachowanie godności i szanowanie samego siebie. A tym samym szanowanie osoby, która mu pomaga.

1. *Polityka Społeczna, rok 2010*
2. *Księga Ubogich a.d.2009, Warszawa*

Promocja integracji społecznej w regionie łódzkim

Wywiad z Panem **Andrzem Kaczorowskim** – p.o. Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi

Czy ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie chętnie przystępują do realizacji projektów systemowych w ramach Poddziałania 7.1.1 i Poddziałania 7.1.2?

A.K. Stopniowo rośnie liczba ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, które przy-

stępują do realizacji projektów systemowych z Programu Kapitał Ludzki. W ramach Poddziałania 7.1.1, gdzie o fundusze unijne na rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji mogą ubiegać się ośrodki pomocy społecznej, liczba projektów wzrosła ze 115 w roku 2008 do 144 w roku 2011, przy 175 uprawnionych wnioskodawcach na terenie całego województwa łódzkiego.

Z 31 ośrodków pomocy społecznej, które w 2011 roku nie przystąpiły do realizacji projektu systemowego, 15 zawiesiło realizację projektu, a 16 nigdy nie aplikowało o środki Europejskiego Funduszu Społecznego. Główne przyczyny nierealizowania projektów systemowych w roku bieżącym to m.in. brak gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, której posiadanie jest warunkiem koniecznym do aplikowania, brak wystarczającej liczby osób chętnych do udziału w projekcie oraz brak możliwości zapewnienia wkładu własnego na poziomie 10,5%.

W przypadku Poddziałania 7.1.2 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie”, od roku 2011 wszystkie 23 uprawnione instytucje przystąpiły do realizacji projektów systemowych (w latach poprzednich liczba realizowanych projektów wynosiła 22).

Czy Pana zdaniem fakt, iż ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie realizują projekty systemowe przyczyniło się do tego, że łatwiej im pisać projekty konkursowe? Czy zdobyta wiedza przekłada się na jakość składanych wniosków?

A.K. Wiedza i doświadczenie zdobyte przy projektach

systemowych z całą pewnością ułatwia przygotowanie wniosków konkursowych. Jednak ogromne zaangażowanie beneficjentów systemowych w ich działania projektowe nie zawsze pozwala na realizację innych projektów dotyczących tematyki integracji społecznej. Pomimo to, beneficjenci systemowi aplikują w działaniach konkursowych otrzymując dofinansowanie na realizację dodatkowego wsparcia dla swoich podopiecznych.

Czy z biegiem lat realizacji projektów systemowych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie wzrasta ich jakość pod względem metodologii projektowej?

A.K. W projektach składanych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie stosuje się, w większości przypadków, kontrakty socjalne obejmujące: instrumenty aktywizacji zawodowej – spotkania z doradcą zawodowym, instrumenty aktywizacji społecznej – spotkania z psychologiem, instrumenty aktywizacji edukacyjnej – szkolenia zawodowe. Część ośrodków decyduje się także na dodatkowe formy wsparcia, w tym m.in. asystenta rodzinnego, zajęcia z autoprezentacji, szkolenie uczestników na liderów działań o charakterze środowiskowym, czy utworzenie nowych pracowni w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej. Ośrodki starają się zapewnić udział w projekcie co najmniej takiej samej liczbie uczestników jak w latach poprzednich. Projektodawcy sięgają także po kolejne instrumenty aktywnej integracji, a założone formy wsparcia są bardziej przemyślane i dostosowane do potrzeb i możliwości lokalnego rynku pracy.

Istotnym wsparciem dla jednostek realizujących projekty systemowe jest możliwość zatrudnienia dodatkowych pracowników socjalnych lub doradców ds. osób niepełnosprawnych. Czy Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi planuje utrzymanie alokacji na upowszechnienie pracy socjalnej w kolejnych latach realizacji projektu.

A.K. Środki na upowszechnianie pracy socjalnej, w tym na zatrudnianie dodatkowych pracowników socjalnych i doradców ds. osób niepełnosprawnych, przyznawane

są od 2008 r. tj. od pierwszych podpisywanych umów o dofinansowanie. W ramach dostępnej alokacji takie środki zostaną również zabezpieczone na kolejne lata realizacji projektów.

W województwie łódzkim projekty systemowe realizowane są samodzielnie przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie. Jak Pan sądzi, jakie są przyczyny, iż beneficjenci nie realizują projektów w partnerstwie?

A.K. Podstawową przyczyną wskazywaną przez same ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie jest brak instytucji, które mogłyby lub chciałyby zostać partnerami w projektach systemowych – to problem szczególnie widoczny na terenie gmin wiejskich. Ponadto, bardzo często wnioskodawcy wskazują na brak doświadczenia w tworzeniu samego partnerstwa. Realizacja projektów partnerskich wymaga podjęcia działań proceduralnych związanych z wyborem partnera, a następnie z podziałem zadań pomiędzy partnerami. Partnerstwo rodzi także trudności związane z rozliczaniem środków finansowych oraz z zarządzaniem projektem.

Czy zmiany w realizacji PO KL wprowadzone w wyniku przeglądu śródkresowego będą miały wpływ na przyszłość projektów systemowych realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej?

A.K. W ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” planowane jest wprowadzenie nowych form wsparcia z zakresu podnoszenia kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej. Będą to m.in. studia I i II stopnia, studia podyplomowe, doktoranckie oraz kursy zawodowe w tym: I i II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. Obecnie tego rodzaju działania są realizowane w ramach komponentu centralnego Programu – w Priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna”. Ponadto, ze względu na osiągnięcie wysokiego poziomu wskaźników dla Działania 6.3 i 7.3 mających na celu aktywizację zawodową i społeczną mieszkańców obszarów wiejskich, nie będzie możliwości realizacji projektów z tego zakresu. Dlatego też szczególnie istotne dla rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich będzie podejmowanie działań projektowych przez instytucje pomocy społecznej.

Czy w związku z przeprowadzoną w ubiegłym roku ewaluacją projektów systemowych ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie planowane są zmiany dotyczące przygotowania i realizacji projektów w Działaniu 7.1?

A.K. W oparciu o wyniki przeprowadzonej ewaluacji oraz zalecenia Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zachęcamy ośrodki do częstszego stosowania programów aktywności lokalnej tzw. PAL oraz innych instrumentów aktywnej in-

tegracji silniej skoncentrowanych na integracji społecznej niż zawodowej. Zachęcamy również do podejmowania współpracy z innymi podmiotami zaangażowanymi w pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, gdyż jest to jeden z warunków skutecznego świadczenia pomocy.

W ramach prowadzonych już w bieżącym roku konsultacji dotyczących merytorycznego zakresu projektów systemowych na rok 2012, zmiany w podejściu do instrumentów aktywnej integracji są jednym z głównych tematów.

Dodatkowo, zaplanowaliśmy organizację regionalnych spotkań z pracownikami ośrodków i władzami lokalnymi, w czasie których będziemy zachęcać do realizacji projektów te podmioty, które jeszcze nie aplikowały o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, pokazując realne efekty inwestycji w kapitał ludzki.

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi ogłosił 2 konkursy na realizację projektów innowacyjnych testujących w Priorytecie VII „Poszukiwanie metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia” oraz „Współpraca podmiotów działających w obszarze zatrudnienia oraz integracji i pomocy społecznej z przedsiębiorcami w zakresie ułatwiania wchodzenia na rynek pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym będącym w wieku aktywności zawodowej”. Jak Pan sądzi jaką rolę mogą spełniać ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie w procesie realizacji tego typu projektów?

A.K. W konkursach na projekty innowacyjne ogłoszonych przez WUP w Łodzi ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie mogą być zarówno realizatorami projektów (w imieniu gminy lub powiatu) jak i partnerami w projektach innych instytucji.

Ze względu na specyfikę projektów innowacyjnych i konieczność realizacji fazy testowania z udziałem dwóch grup docelowych tj. odbiorców i użytkowników, ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie mogą uczestniczyć w tym procesie testując nowe innowacyjne rozwiązania.

W trakcie realizacji projektów innowacyjnych istnieje też konieczność stosowania tzw. zasady empowerment. Zasada ta zobowiązuje beneficjentów do zaangażowania grup docelowych w prace projektowe. Jeżeli więc projekt zakładałby, że grupą docelową projektu są ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, mogą być one zaangażowane w proces wypracowania innowacyjnych rozwiązań stając się „współtwórcami” wypracowywanych narzędzi w projektach realizowanych przez innych beneficjentów.

Dziękuję za rozmowę.

*Rozmawiała: Anna Dudek-Lisowska
Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi*

Ekonomiczne i społeczne przesłanki realizacji projektów systemowych w ramach promocji integracji społecznej

Tomasz Dorożyński

*Katedra Wymiany Międzynarodowej
Uniwersytet Łódzki*

Po siedmiu latach od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (UE) można podsumować pierwsze efekty członkostwa oraz jego wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą regionów. Do najważniejszych korzyści wynikających z przystąpienia Polski do UE można zaliczyć: uczestnictwo w jednolitym rynku wewnętrznym, wspólną politykę rolną oraz transfery w ramach unijnej polityki spójności. Głównym celem artykułu jest ocena roli polityki spójności Unii Europejskiej we wspieraniu instytucji pomocy i integracji społecznej w Polsce.

1. Przesłanki realizacji polityki spójności

W celu usuwania regionalnych nierówności gospodarczych Unia Europejska realizuje politykę spójności. Do jej najważniejszych przesłanek należą efektywność i równość.

Efektywność jest argumentem o charakterze ekonomicznym. Regionalne nierówności gospodarcze przyczyniają się do niewłaściwego wykorzystania czynników produkcji. Instrumenty polityki spójności poprzez mechanizm redystrybucji przyczyniają się do usuwania barier w rozwoju. Wówczas zasoby, które nie były wykorzystane lub były źle wykorzystane, mogą ponownie lub lepiej uczestniczyć w procesie produkcji. W ten sposób polityka spójności przyczynia się do efektywniejszej alokacji zasobów, a tym samym do wzrostu dobrobytu.

Równość jest przesłanką natury społecznej. Koncepcja integracji europejskiej zakłada między innymi solidarność i spójność społeczną, zgodnie z którymi dysproporcje nie są akceptowane. Można zatem przyjąć pewne minimalne, równe standardy dostępu do dóbr publicznych. Obszary, które nie są w stanie ich osiągnąć, otrzymują dodatkowe wsparcie poprzez mechanizm redystrybucji dochodów. Środki te mają przyczynić się do poprawy warunków życia oraz do wyrównywania szans. W ten sposób uzasadnia się wydatki na realizację działań w celu usuwania nierówności pomiędzy grupami społecznymi, regionami i państwami.

Polityka spójności znajduje zatem uzasadnienie ekonomiczne i społeczne. Jest to jednak uwarunkowane

akceptacją aktywnej roli Unii Europejskiej i państw członkowskich w gospodarce, a tym samym zgodą na ponadnarodowy interwencjonizm. Mechanizm polityki spójności opiera się głównie na transferach, a zatem istotą polityki spójności jest redystrybucja dochodów w celu wspierania wybranych obszarów oraz defaworyzowanych grup społecznych.

Tematem do dyskusji pozostaje równowaga (right balance) pomiędzy równością a efektywnością. Kluczową kwestią jest odpowiedź na pytania, kogo i w jaki sposób wspierać, czy pomoc powinna być kierowana do obszarów, które gwarantują największą wartość dodaną, czy priorytetem powinno być wyrównywanie szans i wspieranie najuboższych. Obecnie polityka spójności stara się łączyć oba cele. Jednak przy ograniczonych środkach i rosnących dysproporcjach społecznych, gospodarczych i terytorialnych działania te są nieskuteczne.

2. Ocena

Ocena polityki spójności z punktu widzenia doświadczeń poszczególnych państw członkowskich i UE nie jest jednoznaczna. Kontrowersje budzą zwłaszcza nieudane próby osiągnięcia głównego celu, tzn. spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej. Nie oznacza to negacji wyników badań, które potwierdzają pozytywny wpływ polityki spójności na wzrost gospodarczy. Te i inne metody badawcze potwierdzają bowiem, że fundusze strukturalne przyczyniają się do wzrostu PKB na mieszkańca oraz do ograniczenia bezrobocia. Pozytywne rezultaty makroekonomiczne projektów unijnych były największe w państwach kohezyjnych i w regionach najuboższych.

Warto również wspomnieć o dość często pomijanym efekcie polityki spójności, tj. o tzw. konwergencji instytucjonalnej. Polityka spójności sprzyja bowiem poprawie jakości funkcjonowania systemu instytucjonalnego państw członkowskich, w szczególności dotyczy to monitorowania, ewaluacji oraz zarządzania finansowego.

Z raportów Ministerstwo Rozwoju Regionalnego wynika, że w latach 2004-2008 wpływ polityki spójności na sytuację społeczno-gospodarczą regionów w Polsce był stosunkowo niewielki, głównie ze względu na szczupłość

środków oraz harmonogram ich wydatkowania. Od 2008 r. wzrósł wpływ polityki spójności na wzrost gospodarczy, aktywność inwestycyjną i rynek pracy w Polsce. Największe efekty oczekiwane są dopiero w latach 2013-2015. Ponadto w najbliższych kilku latach efekt popytowy zostanie wzmocniony efektem podażowym. Przyczyni się to do zwiększenia siły oddziaływania polityki spójności na tempo wzrostu gospodarczego. Pod koniec bieżącego okresu programowania można oczekiwać wzrostu wskaźnika zatrudnienia o ok. 1,4-1,6 pkt.% oraz redukcji stopy bezrobocia o 2,1-2,5 pkt.% w wyniku wydatkowania funduszy unijnych. Do czerwca 2009 r. ponad 400 000 osób podjęło zatrudnienie wyłącznie w wyniku realizacji projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Warto również wspomnieć o pozytywnych trendach w strukturze zatrudnienia, o skokowym zwiększeniu rozmiarów inwestycji publicznych, o decentralizacji oraz wzmocnieniu finansowym i organizacyjnym jednostek samorządu terytorialnego.

3. Projekty systemowe

Polityka spójności zajmuje coraz ważniejsze miejsce w polityce ekonomicznej. Wynika to m.in. z rosnącego znaczenia regionów (regionalizacja gospodarek narodowych), z procesów globalizacji i regionalizacji gospodarki światowej, z rozwoju technologii informacyjnych i komunikacyjnych, zagrożeń środowiskowych oraz upowszechnienia wiedzy nt. dysproporcji rozwojowych i dążenia do spójności. Jest to zatem polityka rozwoju gospodarczego realizowana w wymiarze terytorialnym. Polityka spójności dąży zarówno do ugruntowania pozycji konkurencyjnej regionów wiodących, jak i do poprawy sytuacji oraz pobudzenia czynników wzrostu na obszarach peryferyjnych. Wymaga to sprzężenia interregionalnej polityki państwa, realizowanej na szczeblu centralnym, z intraregionalną polityką rozwoju gospodarczego, prowadzoną przez administrację rządową i samorządową szczebla regionalnego i lokalnego. Sprzężenie to powinno dotyczyć zarówno poziomu koncepcyjnego, jak i realizacyjnego.

Polityka spójności dysponuje odpowiednimi instrumentami finansowymi. Jednym z nich jest Europejski Fundusz Społeczny. Został utworzony ze względu na szczególne znaczenie problematyki zatrudnienia i bezrobocia dla gospodarki oraz konsekwencje ekonomiczne i społeczne. Do najważniejszych zadań należy obecnie wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej poprzez poprawę możliwości zatrudnienia i pracy, stymulowanie wysokiego poziomu zatrudnienia oraz tworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy. Ponadto zajmuje się wspieraniem integracji społecznej, w tym aktywizacją i poprawą dostępu do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Europejski Fundusz Społeczny poprzez Program Operacyjny Kapitał Ludzki współfinansuje projekty w zakresie polityki społecznej. Kluczowe znaczenie mają systemowe projekty regionalne i lokalne realizowane w ramach priorytetu VII przez ośrodki pomocy społecznej, powiatowe

centra pomocy rodzinie oraz regionalne ośrodki (centra) polityki społecznej.

Projekty systemowe mają wiele zalet. Najważniejszą jest dodatkowe finansowanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji oraz wzmocnienie potencjału kadrowego instytucji pomocy i integracji społecznej. Projekty systemowe gwarantują coroczne dotacje bez procedury konkursowej a jednolity wzór wniosku ułatwia aplikowanie. Zarezerwowanie części środków wyłącznie dla instytucji pomocy społecznej gwarantuje wykorzystanie ich przez fachowców na rzecz najbardziej potrzebujących grup społecznych w oparciu o analizę potrzeb.

W projektach systemowych można stosować zróżnicowane i komplementarne formy wsparcia co czyni je bardziej skutecznymi i atrakcyjnymi dla uczestników. Projekty te skierowane są zazwyczaj do większej grupy odbiorców, zachowują jednak indywidualny charakter wsparcia dzięki takim narzędziom, jak kontrakt socjalny czy indywidualny program usamodzielnienia. Ponadto pozwalają na aktywizowanie całych środowisk lub członków danej społeczności w ramach programów aktywności lokalnej.

Wymogi merytoryczne i organizacyjne projektów systemowych przyczyniają się do ogólnej poprawy funkcjonowania jednostek pomocy społecznej. Rygory związane z ich rozliczaniem i koniecznością osiągnięcia zakładanych wskaźników sprzyjają poprawie skuteczności pomocy. Jednocześnie wdrożenie zasad zarządzania zadaniowego oraz nabycie umiejętności projektowych pozwala z czasem sięgać po inne zewnętrzne źródła finansowania projektów, w szczególności w ramach procedur konkursowych oraz programów międzynarodowych.

Udział w projektach unijnych jest również szansą na nabycie nowych umiejętności przez pracowników pomocy społecznej, wymianę doświadczeń między ośrodkami oraz stworzenie lepszej oferty dla podopiecznych. Coraz częściej ośrodki podejmują również współpracę z innymi podmiotami, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi przedsiębiorcami. W efekcie ich wsparcie jest skuteczniejsze dla grupy docelowej a oferowane formy pomocy wynikają z potrzeb np. lokalnego rynku pracy.

Projekty systemowe umożliwiają również zaangażowanie ekspertów i praktyków z innych dziedzin powiązanych bezpośrednio lub pośrednio z pomocą i integracją społeczną. Niebagatelne znaczenie dla funkcjonowania całego systemu pomocy społecznej w regionie mają projekty systemowe realizowane przez regionalne ośrodki (centra) polityki społecznej.

Realizacja projektów systemowych napotyka również na bariery proceduralne, prawne, finansowe, merytoryczne i organizacyjne. Projekty te wymagają nabycia specjalistycznej wiedzy z zakresu aplikowania i zarządzania środkami unijnymi. Dotyczy to przede wszystkim skomplikowanych i czasochłonnych procedur oraz znajomości przepisów m.in. w zakresie zamówień publicznych, kwalifikowalności kosztów, finansowania i rozliczania wydatków, oznakowania i promocji oraz sprawozdawczości,

monitoringu i ewaluacji. Nakłada to zatem na pracowników instytucji pomocy społecznej dodatkowe obowiązki, wymagające określonych umiejętności i wiedzy, znacznie wykraczającej poza ich podstawowe zadania.

Instytucje pomocy społecznej mają problemy m.in. z dotrzymaniem terminów określonych w harmonogramie, ze zlecaniem zadań podmiotom zewnętrznym, z rekrutacją uczestników oraz z doбором kadr do pracy w zespołach projektowych. Brakuje pracowników, którzy posiadają kompleksową wiedzę i doświadczenie w realizacji projektów współfinansowanych z EFS. Problemem jest również brak czasu na dodatkowe obowiązki oraz złe warunki lokalowe wielu ośrodków. Te i inne bariery ograniczają aktywność pracowników w zakresie pomocy społecznej.

Zwiększa się natomiast ilość pracy o charakterze biurowym, która nie jest bezpośrednio związana z obsługą klienta pomocy społecznej. Jednocześnie specyfika realizowanych projektów, skierowanych do osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym powoduje, że ich realizacja jest trudna i nie zawsze kończy się powodzeniem. Nie wszyscy beneficjenci wywiązują się z obowiązków uczestnika projektu, co często wpływa na obniżenie zakładanych wskaźników.

Ponadto niektóre zadania merytoryczne, zwłaszcza związane ze szkoleniami zawodowymi, mogą być z powodzeniem realizowane przez publiczne służby zatrudnienia. Instytucje pomocy i integracji społecznej powinny raczej koncentrować się na aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem. Unikniemy wówczas sytuacji, w której oferta szkoleniowa jest niedostosowana do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, a efektywność wydatkowania środków publicznych znikoma. Czynnikiem demotywującym pracowników instytucji pomocy społecznej mogą być również duże dysproporcje w wynagrodzeniach między projektami systemowymi a realizowanymi przez podmioty prywatne.

4. Podsumowanie

W kilku ostatnich latach dokonano pozytywnych zmian w funkcjonowaniu instytucji pomocy i integracji społecznej w Polsce. Pewien udział w tym procesie miały programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. Zmiany te miały zarówno charakter ilościowy, jak i jakościowy. Z tego punktu widzenia powierzenie instytucjom pomocy społecznej funduszy unijnych było decyzją ekonomicznie i społecznie uzasadnioną.

Nie oznacza to jednak, że system działa perfekcyjnie. Nadal należy podejmować inicjatywy, które przyczynią się do poprawy efektywności wydatkowania środków publicznych oraz większej skuteczności realizowanych przedsięwzięć. Aby wzmocnić ich efekty dla systemu pomocy i integracji społecznej należy:

1. wzmocnić rolę regionalnych ośrodków polityki społecznej w kształtowaniu polityki spójności, szczególnie na etapie planowania i tworzenia programów operacyjnych oraz zasad realizacji projektów systemowych,

2. zwiększyć alokację na programy regionalne oraz zróżnicować formy wsparcia w zależności od potrzeb i specyfiki poszczególnych obszarów (większa elastyczność),
3. zwiększyć znaczenie merytorycznego zakresu projektu oraz jego efektów na wszystkich etapach ewaluacji, a podczas oceny projektów należy brać pod uwagę przede wszystkim ich wartość merytoryczną i zakładane rezultaty, a nie tylko poprawność formalną oraz prawidłowość zastosowanych procedur i wytycznych, ocena efektów nie może opierać się wyłącznie na weryfikacji procedur i osiągnięciu maksymalnego poziomu absorpcji,
4. uprościć procedury dotyczące dokumentowania przebiegu projektu i rozliczania wydatków, co przyczyni się do zmniejszenia kosztów ich realizacji (zarządzania projektem),
5. wprowadzić system wsparcia dla wybranych projektodawców, powinien on objąć podmioty, które przygotowały innowacyjne i ważne z punktu widzenia rozwoju regionu projekty, a nie posiadają odpowiedniego zaplecza organizacyjnego i zasobów finansowych, niezbędnych do ich realizacji, wsparcie to powinno mieć wymiar merytoryczny oraz finansowy,
6. utworzyć system motywacyjny dla najlepszych beneficjentów. Powinien on polegać na utworzeniu specjalnej rezerwy finansowej, a następnie podziale tych środków w drodze konkursu wśród projektodawców, którzy osiągnęli dotychczas najlepsze rezultaty,
7. inicjować współpracę międzyregionalną i międzynarodową, w szczególności w ramach projektów partnerskich. Umożliwi to wymianę doświadczeń i poznanie tzw. dobrych praktyk w zakresie projektów unijnych,
8. zapewnić stabilność i profesjonalizm kadr administracji samorządowej poprzez realizację programów na rzecz poprawy kwalifikacji zawodowych i warunków pracy.

1. J. Pelkmans, *European Integration, Methods and Economic Analysis*, Longman 1997, s. 255-256.
2. W. Molle, *Ekonomika integracji europejskiej*, Fundacja Gospodarcza, Gdańsk 2000, s. 442-443. *Integracja europejska*, red. A. Marszałek, PWE, Warszawa 2004, s. 226-227.
3. Szerzej w: *Zdolność Łodzi do konkurowania na jednolitym rynku europejskim*, red. J. Świerkocki, ŁTN, Łódź 2010.
4. *Polityka spójności po 2013 r. Pożądane kierunki reformy*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 19.
5. *Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach 2004-2015 w świetle wyników badań ekonometrycznych*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
6. *Efekty polityki spójności UE w Polsce*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009, s. 3-16.
7. *Opracowano na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1784/1999.*

Rys historyczny – projektu systemowego „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej” lata 2007-2010

Barbara Sidor – Pietras

Zastępca Dyrektora Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Zgodnie z założeniami Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, w celu zapewnienia właściwych warunków dla realizacji przez instytucje pomocy i integracji społecznej (jednostki organizacyjne pomocy społecznej, jednostki zatrudnienia socjalnego, organizacje pozarządowe) zadań z zakresu aktywnej integracji, niezbędne jest stworzenie na poziomie regionalnym możliwości podnoszenia kwalifikacji ich kadr i potencjału organizacyjnego powiązanego ściśle ze specyfiką realizowanych przez nie zadań, głównie poprzez szkolenia i kursy realizowane w formach pozaszkolnych oraz upowszechnianie pracy socjalnej i aktywnej integracji w środowiskach lokalnych. Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, w ramach Poddziałania 7.1.3 PO KL realizuje od roku 2007 projekt systemowy „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”. Działania ujęte w projekcie realizowane są przez pracowników Wydziału ds. Pomocy i Integracji Społecznej.

W skład zespołu projektowego wchodzi:

Anna Dudek-Lisowska - koordynator projektu,
Agnieszka Katarzyna Wrona - asystent koordynatora projektu,
Anna Kawula-Jagiello - osoba ds. monitorowania rekrutacji i ewaluacji (obecnie na zwolnieniu lekarskim),
Aleksandra Podkońska - osoba ds. monitorowania rekrutacji i ewaluacji (w zastępstwie),
Marzena Ambroziak - osoba ds. finansowych,
Joanna Szrejner-Kądziaława - osoba ds. promocji,
Ewa Błaszczuk – doradca,
Olga Madej - doradca,
Marcin Jerzyk – doradca.

Projekt w liczbach przedstawia się następująco: Od 2007 do końca 2010 roku zorganizowane zostały szkolenia, warsztaty i wizyty studyjne dla 2 902 osób. Budżet projektu realizowanego w latach 2007 – 2008 wynosił prawie 1 850.000 zł. (wykorzystanie budżetu wyniosło ponad 98%), w 2009 r. budżet wyniósł już 2 145.590 zł. (z czego

wykorzystanie zostało utrzymane na poziomie 95%), 2010 wyniósł 2 850.000 zł, a w 2011 roku wynosi 2 650.000,00 zł.

Historia projektu to wszystkie problemy i radości z jakimi przyszło nam zetknąć się w trakcie jego realizacji w okresie ostatnich 3 lat. Każdy rok, to zupełnie nowe doświadczenia i wnioski na kolejne lata realizacji. Poniżej przedstawię Państwu w skrócie jak wyglądała realizacja projektu w poszczególnych latach.

Pierwszy rok realizacji projektu, to głównie poznawanie się wzajemnie – nas jako realizatora projektu i pracowników jednostek pomocy społecznej z terenu województwa łódzkiego – jako beneficjentów projektu. Różne potrzeby, różne oczekiwania, ale jeden cel - modernizacja systemu pomocy społecznej poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników służb pomocy społecznej oraz wsparcie działań jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej.

Kierując się potrzebami beneficjentów, pierwszy raz przystępujących do aplikowania o środki w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, tej tematyce poświęciliśmy cykl szkoleń, podzielony na cztery moduły:

- dla kadry zarządzającej,
- dla pracowników obsługi finansowej,
- dla kadry merytorycznej,
- dla pracowników RCPS w Łodzi.

Przedmiotem szkoleń były formy i metody aplikowania o środki z PO KL, techniki zarządzania zespołem w projekcie, budowanie budżetu projektów, prawidłowe wydatkowanie środków finansowych w projekcie, sprawozdawczość i rozliczanie, umiejętność posługiwania się instrumentami aktywizacji grup docelowych projektów systemowych.

Łącznie w projekcie udział wzięło 675 osób. Ponadto zorganizowane zostały cztery spotkania informacyjno – robocze, dotyczące realizacji projektów systemowych,

w których łącznie wzięło udział 197 osób.

W wyniku realizacji projektu osiągnięte zostały następujące rezultaty:

1) Rezultaty twarde:

675 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (w tym 199 w module dla kadry zarządzającej, 201 w module dla kadry księgowej, 260 w module dla kadry merytorycznej i 15 dla pracowników RCPS) uzyskało wsparcie szkoleniowe, co stanowi 99,7 % rezultatów dla danego wsparcia, zakładanych w projekcie; 198 ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie uzyskało wsparcie w formie specjalistycznego doradztwa w zakresie realizacji projektów systemowych w ramach Działania 7.1. PO KL.

2) Rezultaty miękkie:

- wskaźnik przyrostu wiedzy mierzony na podstawie odsetka badanych deklarujących, że w wyniku szkolenia poziom ich wiedzy podniósł się z w stopniu wysokim lub średnim wyniósł średnio 96,40 % dla wszystkich czterech modułów;
- wskaźnik wykorzystania wiedzy i umiejętności od momentu szkolenia do momentu przeprowadzenia badań ewaluacyjnych wyniósł średnio 64,6 % dla trzech badanych modułów;
- wskaźnik planowanego wykorzystania wiedzy i umiejętności w ciągu najbliższego roku osiągnął 86,20 % dla wszystkich trzech modułów.

W ramach realizacji projektu udzielane było również wsparcie doradcze dla ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Zadaniem doradców było dotarcie do beneficjentów, udzielenie im wsparcia merytorycznego w zakresie konstruowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych w ramach Poddziałania 7.1.1 i 7.1.2. PO KL. Łącznie tym rodzajem wsparcia objęto 198 instytucji z terenu województwa łódzkiego.

W celu zbadania efektywności udzielonego wsparcia szkoleniowego oraz zbadania potrzeb na kolejny projektowy, zlecone zostało badanie ewaluacyjne. Badanie ewaluacyjne wykazało, że szkolenia przyczyniły się znacznie do wzrostu motywacji, podniosły samoocenę szkolenych i w stosunku do części badanych ich poczucie

sprawczości. Znaczna część respondentów zadeklarowała, że uzyskała wsparcie w rozwiązywaniu codziennych problemów zawodowych. Na szczególną uwagę zasługuje wymiar „wartości dodanej” projektu, czyli takich jego efektów, które nie wiązały się bezpośrednio z zakładanymi rezultatami, są jednak bardzo istotne dla podniesienia jakości funkcjonowania profesjonalnego odbiorców. Efektem dodanym były: przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego u części przeszkolonych pracowników, uzyskanie wsparcia w rozwiązywaniu problemów zawodowych, zmiany w postawach i w funkcjonowaniu w kontakcie z trudnymi klientami wzrost motywacji do wykonywania zadań zawodowych, wzrost samooceny w roli zawodowej, wzrost poczucia sprawczości. Prawie 100% uczestników szkoleń zainteresowanych było dalszym doskonaleniem swoich kompetencji zawodowych w formie podobnej do zaproponowanej przez RCPS. Zarekomendowano organizowanie szkoleń 2-3 dniowych w grupach 16-18 osób oraz takie zorganizowanie sesji szkoleniowych, by umożliwiły one bardziej pogłębioną naukę praktycznych umiejętności.

Wnioski i rekomendacje z ewaluacji stały się dla nas punktem wyjścia do przygotowania projektu na rok 2009, w którym zaproponowaliśmy następującą tematykę szkoleń.

- praca z młodymi dorosłymi opuszczającymi placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- praca z osobami długotrwale bezrobotnymi,

- sztuka motywowania i perswazji w rozmowach z klientami jednostek pomocy społecznej,
- praca z osobami niepełnosprawnymi,
- stosowanie instrumentów aktywnej integracji,
- prowadzenie księgowości w instytucjach budżetowych w odniesieniu do projektów współfinansowanych ze środków UE,
- zarządzanie projektem współfinansowanym ze środków UE,
- nowoczesne metody zarządzania personelem jednostek pomocy społecznej,
- zewnętrzne źródła finansowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- narzędzia pracy socjalnej,
- negocjacje i mediacje,
- radzenie sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym
- budowanie lokalnych partnerstw,
- tworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych.

W celu dotarcia do szerszej grupy odbiorców, zmodyfikowana została grupa docelowa projektu poprzez ujęcie w niej pracowników placówek całodobowych i placówek wsparcia dziennego z terenu województwa łódzkiego m.in. Domów Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Domów Dziecka. Ponadto wśród beneficjentów projektu znaleźli się m.in. policjanci, pielęgniarki, kuratorzy sądowi, pedagodzy jako uczestnicy szkolenia z

zakresu budowania zespołów interdyscyplinarnych.

Przez cały okres realizacji projektu kontynuowane było wsparcie doradcze w zakresie aktywnej integracji dla ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Łącznie w 2009 r., z możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych skorzystały 1024 osoby z terenu województwa łódzkiego. W projekcie wzięło udział 900 beneficjentów, w tym 797 kobiet i 102 mężczyzn (uczestnicy szkoleń, warsztatów i seminarium). Jak wynika z badań, przeprowadzonych po zakończeniu realizacji wsparcia szkoleniowego, uczestnictwo w projekcie pozwoliło na nabycie wiedzy i umiejętności pracownikom

jednostek pomocy społecznej, które przekładają się bezpośrednio na wykonywane przez nich zadania, a także dało możliwość wymiany doświadczeń między pracownikami różnego typu instytucji i placówek pomocy społecznej z obszaru województwa łódzkiego. Zwiększone zostały kompetencje pracowników pomocy społecznej udzielających wsparcia szczególnie potrzebującym grupom społecznym, w tym osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, osobom długotrwale bezrobotnym oraz osobom niepełnosprawnym. Szkolenia i warsztaty przyczyniły się do niwelowania takich problemów jak: problemy komunikacji, koordynacji i współpracy pomiędzy podmiotami pomocy społecznej wynikające z nierównomiernego rozmieszczenia placówek infrastruktury pomocy społecznej na terenie województwa łódzkiego. Wnioski z przeprowadzonych badań wykazały, iż realizowane cele projektu wpłynęły przede wszystkim na efektywność i współpracę służb działających w obszarze polityki społecznej. Obszar szkoleń, warsztatów i seminarium związany z podniesieniem jakości usług świadczonych przez system pomocy i integracji społecznej oraz obszar szkoleń i warsztatów związany ściśle z kwestiami projektów finansowanych ze środków zewnętrznych pod względem ich obsługi administracyjnej, pozwolił uczestnikom szkolenia na nabycie wiedzy i umiejętności, które pozwalają na osiągnięcie przez instytucje pomocy społecznej założonego „typu idealnego”. Zarekomendowano łączenie w trakcie szkoleń form aktywnych i biernych, z przewagą form aktywnych. Umożliwia to optymalne przekazanie informacji osobom szkolonym i zwiększa szanse utrwalenia tej wiedzy i umiejętności. Zarekomendowano również tworzenie grup szkoleniowych składających się ze zróżnicowanych zespołów szkolących się (składających się z przedstawicieli różnych typów instytucji pomocy społecznej). Różnicowanie tych zespołów może przyczynić się do zwiększenia częstości działań wspólnie podejmowanych przez te instytucje. Zwrócono także uwagę na konieczność organizowania szkoleń skierowanych na współpracę pomiędzy daną instytucją a innymi podmiotami rzeczywistości społecznej.

Mając na uwadze wskazane rekomendacje, w 2010 r. założono, w ramach realizacji projektu, szkolenia z zakresu:

- stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych,
- stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego,
- metod ograniczających agresję i zaburzenia emocjonalne u dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną,

- funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych w zakresie pracy z ofiarą i sprawcą przemocy,
- instrumentów i narzędzi aktywnej integracji,
- stosowania przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i funduszu alimentacyjnym,
- negocjacji i mediacji,
- radzenia sobie ze stresem i wypaleniem,
- księgowości w instytucjach budżetowych i ngo's,
- funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych w zakresie systemu wsparcia osób skazanych,
- pracy asystenta rodziny,
- pracy z rodziną w sytuacji kryzysowej.

Po raz pierwszy zorganizowano również wizyty dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, których celem było przede wszystkim wymiana doświadczeń i pokazanie „dobrych praktyk” z zakresu pracy socjalnej. Zainteresowanie tego typu działaniem przerosło nasze oczekiwania, dlatego w 2011 r. zaplanowaliśmy również organizację wizyt studyjnych, rozszerzając ich zakres tematyczny o elementy ekonomii społecznej.

Przez cały okres realizacji działań szkoleniowych prowadzone było badanie ewaluacyjne, z którego sporządzono wnioski i rekomendacje dotyczące proponowanych form i zakresu wsparcia. Najczęstszą i najważniejszą motywacją do wzięcia udziału w szkoleniu była przydatność jego zagadnień w pracy, drugą w kolejności – możliwość podniesienia kwalifikacji zawodowych. Potrzeby szkoleniowe uczestników oscylują wokół kwestii istotnych dla pracowników socjalnych stanowiących największą grupę wśród przeszkolonych osób: metody i formy pracy z rodziną i grupą, środowiskowa praca socjalna w kontekście pracy z trudnym klientem oraz szkolenia interpersonalne, przede wszystkim z zakresu stresu i wypalenia zawodowego, na które szczególnie narażeni są pracownicy socjalni, ale i przedstawiciele innych zawodów pomocowych (terapeuci, opiekunowie, asystenci rodziny). Najmniej preferowane okazały się tematy związane z metodyką pracy socjalnej, przygotowaniem bądź aktualizacją strategii rozwiązywania problemów społecznych, z metodą Centrum Aktywności Lokalnej, a także z koordynacją działań PCPR i PUP.

Łącznie, w 2010 r. szkolenia ukończyło 1100 osób. Tendencja wzrostu liczby uczestników projektu w każdym roku projektowym pokazuje rolę jaką odgrywa zaproponowana forma wsparcia w pracy zawodowej pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej województwa łódzkiego. Niesłabnące zainteresowanie zarówno szkoleniami, jak i specjalistycznym doradztwem mobilizuje nas do wytężonej pracy i modyfikacji działań ujętych w projekcie pod potrzeby beneficjentów. Mamy nadzieję, iż udział w szkoleniach przełoży się przede wszystkim na jakość świadczonej pracy, co pośrednio wpłynie również na sytuację osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu naszego województwa.

Rzadziej uczęszczane ścieżki „aktywnej integracji”.

Ewa Błaszczyk

Marcin Jerzyk

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Aktywna polityka społeczna to termin coraz powszechniej używany w kontekście funkcjonowania instytucji pomocy społecznej. Dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Społecznego dostępnym w ramach Działania 7.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, możliwe stało się wdrożenie przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie instrumentów „aktywnej integracji” mających na celu przywrócenie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dyskryminowanych na rynku pracy do zatrudnienia lub uzyskania zdolności do zatrudnienia. Wyniki ewaluacji projektów systemowych realizowanych w ramach Działania 7.1 PO KL na półmetku wdrażania Programu skłaniają do zastanowienia się nad przyszłością projektów systemowych, a zwłaszcza nad sposobem wydatkowania przyznanej alokacji w odniesieniu do zadania: „aktywna integracja”. Warto więc spojrzeć jakie możliwości stoją przed realizatorami projektów. Mimo, że katalog instrumentów aktywnej integracji jest szeroki, analiza realizowanych projektów pokazuje, iż zasadnicze środki w ramach kontraktu socjalnego przeznaczane są na szkolenia zawodowe. Finansowanie kosztownych kursów zawodowych wydaje się być elementem użytecznym dla pracownika socjalnego, który wreszcie może zaoferować w kontrakcie socjalnym konkretne wsparcie, prawdopodobnie najbliższe wizji klienta dotyczącej zmiany jego osobistej sytuacji na rynku pracy. Rzeczywistość projektowa pokazuje, iż często jest to jedyny element, który wpływa na decyzję klienta o udziale w projekcie. Zastosowanie tego instrumentu jest korzystne dla uczestników, jeżeli są oni przygotowani i zdolni do podjęcia zatrudnienia, a także kiedy oferta szkoleń zawodowych odpowiada potrzebom lokalnego rynku pracy. Przy realizacji projektów systemowych w Priorytecie VII dość mocno zakorzeniło się myślenie przejęte z projektów powiatowych urzędów pracy, że o powodzeniu procesu aktywizacyjnego decyduje to czy aktywowany klient opuszcza projekt po ukończonym kursie zawodowym dającym podstawę zatrudnienia. Niestety nawet bardzo różnorodna oferta szkoleń zawodowych

nie rozwiąże silnie i głęboko zakorzenionych problemów społecznych, których zmiana jest procesem długotrwałym, nieprzynoszącym natychmiastowych rezultatów. Część uczestników, ze względu na osobiste ograniczenia, nigdy nie uzyska zdolności do udziału w otwartym rynku pracy. Dla nich szansą może być dopiero rozwój podmiotów ekonomii społecznej, którego finansowanie stanowi przecież ważny element całego Priorytetu. Instytucje z obszaru pomocy społecznej mające wciąż jeszcze niewielki potencjał do prowadzenia działań aktywizacyjnych korzystają z rynku dostępnych usług szkoleniowych, wykształconego właśnie na doświadczeniach projektów realizowanych wcześniej we wspomnianym sektorze zatrudnienia. Pomimo zmian w rynkowej ofercie usług dla klientów ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, nadal można odnieść wrażenie

nie, że to projektodawcy dostosowują się do oferty, a nie odwrotnie. „Aktywna integracja” jest zadaniem zlecanym najczęściej firmom szkoleniowym, poprzez zastosowanie zamówień publicznych. W niewielkim stopniu rozwija się realizacja rozwiązań partnerskich z sektorem organizacji pozarządowych, który mógłby wnieść usługi o charakterze znacznie bardziej sprofilowanym pod potrzeby osób dotkniętych syndromem wyuczony bezradności, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, uzależnionych, rodzin niewydolnych wychowawczo, przeżywających sytuacje kryzysowe, młodzieży nieprzystosowanej społecznie, by wymienić tylko niektóre grupy klientów z którymi praca samego tylko pracownika socjalnego skazana jest z góry na porażkę. Doświadczenia z realizacji projektów systemowych wskazują, iż ich skuteczność bez opartego na dokładnej diagnozie szerszego zastosowania działań aktywizacyjnych jest niska. Dlatego coraz częściej postuluje się, aby w projektach systemowych w Działaniu 7.1 w większym stopniu wykorzystywać instrumenty aktywizacji społecznej. Jak pokazują wyniki ewaluacji projektów systemowych ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie przeprowadzonych przez regionalne ośrodki polityki społecznej w całym kraju w 2010 r., instrumenty aktywizacji społecznej uważane są przez samych realizatorów projektów za najbardziej skuteczne. Ewaluatorzy rekomendują przeniesienie ciężaru działań ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie na aktywizację społeczną przy jednoczesnym zacieśnieniu współpracy z publicznymi służbami zatrudnienia w celu późniejszej aktywizacji zawodowej. Zgodnie z Zasadami przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, dobór instrumentów musi być adekwatny do potrzeb, ale oparty może być zarówno na instrumentach jednej grupy jak i kilku grup. Mimo, że katalog instrumentów jest bardzo szeroki, do najczęściej wykorzystywanych należą treningi kompetencji i umiejętności społecznych, poradnictwo specjalistyczne, warsztaty kreowania własnego wizerunku, warsztaty aktywizacji społeczno - zawodowej. W zakresie szeroko rozumianych kompetencji i umiejętności społecznych, kompetencji życiowych nie wykorzystuje się w dostatecznym stopniu usług skrojonych na miarę potrzeb klienta pomocy społecznej takich jak trening w zakresie wyglądu zewnętrznego i higieny osobistej, trening podstawowych umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, trening gospodarowania budżetem domowym, warsztaty z zakresu zaradności życiowej czy zajęcia z profilaktyki uzależnień. Wiele działań oferowanych uczestnikom ma charakter grupowych szkoleń, za to w mniejszym stopniu używa się indywidualnych form wsparcia takich jak diagnoza obszarów deficytowych uczestnika, konsultacje z psychologiem, terapia psychologiczna, usługi asystenta osoby niepełnosprawnej. Na ogół rzadziej też prowadzi się działania w kontek-

ście rodziny czy najbliższego otoczenia, gdzie można się posłużyć mediacją lub terapią rodzinną, treningiem umiejętności wychowawczych dla rodziców, treningiem porozumiewania się w związku partnerskim, warsztatem partnerstwa dla kobiet w rodzinie, jedną z metod pracy w środowisku rodzinnym czy też usługami asystenta rodziny. Warto również zwrócić uwagę projektodawców na rzadziej wykorzystywane instrumenty do których należą m.in.: grupy lub kluby samopomocowe np. dla osób współzależnionych czy rodziców wychowujących dzieci sprawiające trudności wychowawcze, organizacja i finansowanie wolontariatu. Duże możliwości prowadzenia przez ośrodki pomocy społecznej działalności opartej na budowaniu własnego zaplecza aktywizacyjnego daje utworzenie Klubu Integracji Społecznej. Powołanie Klubu Integracji Społecznej pozwala na zatrudnienie specjalistów do prowadzenia szeregu działań takich jak np. poradnictwo psychologiczne, doradztwo zawodowe, szkolenia, grupy samopomocowe, terapeutyczne oraz stworzenie wyposażonej do tych działań bazy (możliwe ze środków projektu są zakupy mebli, urządzeń technicznych, sprzętu, artykułów papierniczych itp.). Funkcjonowanie Klubów Integracji Społecznej może stanowić nową przestrzeń dla inicjatyw społecznych i przyczynić się do rozwoju partnerstwa lokalnego i współpracy na rzecz przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Z kolei zaangażowanie osób długotrwale bezrobotnych w działania wolontarystyczne jest możliwe i przynosi wiele korzyści co pokazuje przykład z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z Radomia. Klienci pracując w charakterze wolontariusza odzyskują poczucie godności, czują się potrzebni i wartościowi. Zaangażowanie w działania wolontarystyczne wpływa na aktywność wobec innych jak i na zmianę własnej sytuacji. Jest szansą na przełamanie marazmu, wydobyć się z izolacji społecznej. Zaplanowana ścieżka reintegracji zazwyczaj zamyka się w rocznym okresie realizacji projektu. Warto zastanowić się nad dalszym wsparciem dla uczestników projektu systemowego. Może to oznaczać kontynuowanie udziału w kolejnym roku realizacji projektu lub zastosowanie innych form aktywizacji zawodowej poza projektem, we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy. Kalkulowany przeciętny koszt wsparcia na osobę objętą kontraktem socjalnym wynosi 6 tys. zł, a jeżeli chcemy przeznaczyć większe środki np. z uwagi na włączenie otoczenia można przyjąć koszt jednostkowy wynikający z kalkulacji poszczególnych form wsparcia. Tak wysoka kwota umożliwia sfinansowanie nowoczesnych i skutecznych usług, nigdy wcześniej nieoferowanych klientom ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Coraz większa dostępność do specjalistów prowadzących poradnictwo, treningi, warsztaty, kluby stwarza szansę na objęcie profesjonalnym wsparciem mieszkańców nie tylko dużych miast, ale także małych gmin. Tego wszystkiego nie wolno nam zmarnować.

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi jako realizator i beneficjent ostateczny projektu

Agnieszka Kucharska Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Celem działania jednostek pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

Działania w tym zakresie wynikają z ustawy o pomocy społecznej i ściśle związane są z realizacją Strategii w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego na lata 2007 – 2020. Nowe możliwości dla rozwoju wykonywania zadań ustawowych stworzył Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Wszystkie przedsięwzięcia koncentrują się na pracy na rzecz osób i rodzin dotkniętych ubóstwem, zagrożonych wykluczeniem społecznym, niezaradnych życiowo, wymagających wsparcia i pomocy. Podmiotem działań jest człowiek i jego potrzeby.

W 2011r. w województwie łódzkim z pomocy społecznej skorzysta 148.287 osób wg danych przekazanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie wskazują, że potrzeby związane z realizacją ich zadań to koszt 1 mld 15 mln 819 tys. 931 zł. To dane z Bilansu potrzeb w pomocy społecznej w województwie łódzkim na rok 2011, opracowywanym w ramach prac Wydziału ds. pomocy i integracji społecznej.

Na przestrzeni lat, począwszy od roku 2004 w naszym regionie w obszarze pomocy społecznej zauważa się następujące tendencje:

- zmniejszanie się liczby rodzin objętych pomocą społeczną – pozostaje to w ścisłym związku z niezmiennymi od 2006 r. kryteriami dochodowymi w pomocy społecznej, wyznaczającej próg interwencji,
- wzrost udziału gospodarstw jednoosobowych wśród wszystkich rodzin objętych pomocą,
- wzrost udziału wiejskich gospodarstw jednoosobowych wśród wszystkich rodzin wiejskich objętych pomocą,
- zmniejszanie się liczby rodzin z dziećmi w stosunku do wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w roku.

Aktywna polityka społeczna to mobilizacja i wspomaganie lokalnych inicjatyw, instytucji i organizacji, które najlepiej znają środowisko i najszybciej mogą zareagować na pojawiające się problemy społeczne. To również poszukiwanie nowych form i sposobów działania. Aby sprostać tym wyzwaniom, niezbędne jest ustawiczne kształcenie, uczestnictwo w szkoleniach. Pracownicy Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi od 2008r. korzystają ze wsparcia w ramach projektu „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej” (Priorytet VII PO KL „Promocja integracji społecznej” Poddziałanie 7.1.3 „Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej”). Wieloletnie, kompleksowe wsparcie szkoleniowe przyczynia się do inicjowania nowych przedsięwzięć, służących upowszechnianiu dobrych praktyk.

Udział w szkoleniach dotyczących funkcjonowaniu zespołów interdyscyplinarnych, udział w wizytach studyjnych przekłada się na lepsze organizowanie i przygotowanie szkoleń dla służb społecznych, konferencji, seminariów. Sprzyja też lepszemu poznaniu specyficznych problemów społecznych występujących w regionie oraz jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

Wybór Pracownika Socjalnego Roku 2010

Przykładem jest organizowanie co roku począwszy od 2008r. Konkursu Pracownik Socjalny Roku i Pracownik Pomocy Społecznej Roku, którego celem jest propagowanie profesjonalizacji zawodu pracownika socjalnego oraz nowatorskich rozwiązań służących pracy socjalnej oraz podkreślanie ogromnej roli, jaką odgrywają pracownicy pomocy społecznej w procesie włączania społecznego osób marginalizowanych. Prowadzenie Konkursów stało się jednocześnie platformą integracji służb społecznych w regionie, podczas organizowanych Wojewódzkich Obchodów Dnia Pracownika Socjalnego.

Wojewódzkie Obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego

Udział w szkoleniach z zakresu pracy z rodziną w sytuacji kryzysu, czy specyfiki pracy asystenta rodziny przekładają się na organizowane w ramach prac Wydziału seminaria, konferencje, wydawnictwa broszur z zakresu polityki prorodzinnej. Przykłady to Wojewódzkie Obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, cykl konferencji "Stawiam na rodzinę", szkolenia, seminaria i opracowania poświęcone problemom dziecka i rodziny.

Konferencja "Uzależnienie - profilaktyka, interwencja, pomoc - współpraca międzyinstytucjonalna w latach 2007-2011 w województwie łódzkim"

Wiedza zdobyta m.in. przez pracowników Wydziału ds. Uzależnień, podczas szkoleń owocuje podejmowaniem działań polegających na inspirowaniu i dostarczaniu pomocy w organizacji przedsięwzięć w zakresie: rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększania dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy dla dzieci i młodzieży - ofiar przemocy domowej i agresji,

profilaktyki i działań naprawczych wobec osób zagrożonych oraz uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, a także uzależnionych od substancji psychoaktywnych poprzez włączanie się w ogólnopolskie kampanie społeczne, do których należą: „Alkohol - nieletnim wstęp wzbroniony”, „Trzeźwość na drodze”, „Cięża bez alkoholu”, „Pilnuj drinka”, „Dopalacze mogą cię wypalić”, „Kocham. Reaguję” (na terenie województwa kampania przebiegała pod hasłem „Daleś życie... daj mi miłość”), „Mądrzy Rodzice”.

Spotkanie dotyczące problemu dopalaczy

Szkolenia w których biorą udział pracownicy Wydziału ds. Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wzmacniają oddziaływanie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi kierowane do osób niepełnosprawnych: organizacja Wojewódzkiej Olimpiady Osób Niepełnosprawnych oraz zwiększają działania na rzecz większego udziału osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym np. organizując konkurs plastyczny dla Osób Chorych i Niepełnosprawnych „Sztuka jak Balsam”.

Sztuka jak balsam, czerwiec 2011 rok

Nowelizacja ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie wprowadziła szereg zmian w zasadach współpracy, dlatego też niezbędnym był udział w szkoleniu z tego zakresu ze środków Projektu 7.1.3. Podstawowym partnerem działań pomocy społecznej, służących polepszeniu jakości życia mieszkańców są organizacje pozarządowe. Współpraca z organizacjami pozarządowymi to nie tylko

wymóg ustawowy. To wiedza o możliwościach i potencjale w rozwijaniu form pracy na rzecz osób wymagających wsparcia, tkwiących w stowarzyszeniach, fundacjach, organizacjach kościelnych. Poprzez organizacje pozarządowe pomoc kierowana jest na zabezpieczenie najpilniejszych potrzeb. Wsparcie organizacji pozarządowych służy rozwojowi rodzin i ich integracji, sprzyjając procesowi włączania społecznego mieszkańców regionu co przełoży się na prowadzenie działań służących rozwojowi sektora pozarządowego.

Wojewódzka Olimpiada Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie, maj 2011

Możliwość ukończenia kursów językowych pozwala na rozwijanie współpracy międzynarodowej - Przykładem jest tu udział w kilkuletnim międzynarodowym projekcie „Starzec się godnie w Europie” lub możliwość organizowania Konferencji międzynarodowych np. na październik 2011 roku zaplanowano konferencję pt. „System wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych w regionie łódzkim - dokonania i wyzwania”, na którą zaproszono gości z Węgier, Francji, Ukrainy i Szwecji.

Szkolenie pn. Stosowanie przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i funduszu alimentacyjnym" rok 2010

Wiedza zdobyta podczas szkolenia z zakresu „Stosowania przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i funduszu alimentacyjnym” owocuje znajomością obowiązujących przepisów prawa w zakresie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnym, prowadzenia dokumentacji niezbędnej do przyznania prawa świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Szkolenia pozwoliły uczestnikom poznać trudy i sposoby radzenia sobie z klientem (budowanie i utrzymywanie pozytywnych relacji z klientem, trudne sytuacje w obsłudze klienta - zasady postępowania).

Nie mniej ważne są szkolenia podnoszące umiejętności pracowników dotyczące praktyki prawa zamówień publicznych, kodeksu postępowania administracyjnego czy księgowości w instytucjach budżetowych. Wzmacniają prawidłowość wykonywania poszczególnych czynności urzędniczych niezbędnych w pracy jednostki samo-

Szkolenie pn. "Radzenie sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym" rok 2010

ządu województwa. Bardzo cenną jest również wiedza teoretyczna i praktyczna zdobyta przez pracowników Regionalnego Centrum Polityki Społecznej podczas szkoleń dotyczących umiejętności przeprowadzania negocjacji i mediacji, sposobach motywacji i perswazji.

Dużym zainteresowaniem cieszyło się szkolenie pn. „Radzenie sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym”. Uczestnicy podkreślali konieczność organizacji tego typu szkoleń zwracając uwagę na fakt iż poznanie skutecznych technik radzenia sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym przyczyni się w przyszłości do bardziej efektywnej pracy i zapobiegnie wczesnemu wypaleniu zawodowemu. Na uwagę zasługuje fakt, iż beneficjenci jednomyślnie podkreślają potrzebę kontynuowania szkoleń w latach następnych.

Korzyści jakie daje udział w projekcie „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”.

Danuta Małecka

Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koluszkach

Dyrektor i pracownicy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koluszkach od roku 2008 są uczestnikami szkoleń organizowanych przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi w ramach projektu „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej” finansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Poddziałania 7.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Szkolenia zorganizowane przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi były odpowiedzią na potrzeby pracowników jednostki w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, do tej pory niedostępnych ze względu na brak środków finansowych. Dzięki udziałowi w projekcie zdobyliśmy umiejętności w zakresie zastosowania konkretnych przepisów w procesie przygotowania przetargów publicznych, funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych, kompetentnej obsłudze klientów świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Pracownicy potwierdzają, że zasoby ich wiedzy w tych dziedzinach powiększyły się. Część pracowników MGOPS po szkoleniach rozszerzyło zakres pracy z rodziną i zadeklarowało chęć organizowania aktywnych form wsparcia.

Jerzy Szrejner

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział w Łodzi

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego w Łodzi od lat współpracuje z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, między innymi korzystając ze szkoleń organizowanych przez jednostkę. Jednak dopiero dzięki udziałowi w projekcie systemowym RCPS, pracownicy Stowarzyszenia mogli uczestniczyć w szkoleniach związanych z działalnością organizacji z zakresu księgowości, pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, czy budowania lokalnych partnerstw. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż zdobyta wiedza przełożyła się na lepszą pracę oraz powstanie nowych pomysłów na tworzenie partnerstw obejmujących aktywizację zawodową. Istotne jest również to, że udział w szkoleniach pozwolił na podniesienie, dostarczenie i poszerzenie wiedzy ogólnej na tematy będą-

Natomiast wizyta studyjna pokazała dobre praktyki i ciekawe rozwiązania w funkcjonowaniu jednostek pomocy i integracji społecznej. Byliśmy bardzo zadowoleni z organizacji szkoleń realizowanych w systemie 2 – 3 dniowym, w oparciu o technikę warsztatu i technikę wykładu. Wysoko oceniamy trenerów, którzy często odpowiadali na nurtujące nas pytania- profesjonalnie i wyczerpująco. Również opiekunowie grup wyjazdowych dbali o pozytywną atmosferę i integrację. Wszyscy pracownicy byli usatysfakcjonowani nawiązywaniem nowych kontaktów zawodowych i wymianą doświadczeń.

Wiedza zdobyta dzięki udziałowi w projekcie pomaga nam na co dzień w rozwiązywaniu problemów zawodowych w pracy z trudnym klientem oraz problemów związanych z zarządzaniem jednostką i zasobami ludzkimi. W obliczu zmieniającej się rzeczywistości, nowych zadań realizowanych przez pracowników pomocy społecznej oraz zintegrowanego spojrzenia na ludzkie potrzeby i jednocześnie przy braku środków finansowych na doskonalenie swoich kompetencji zawodowych udział w projekcie jest jedyną możliwością odpowiedzi na wyzwania naszej pracy zawodowej.

ce przedmiotem działalności organizacji pozarządowych. Podkreślić należy konieczności organizowania tego typu przedsięwzięć dla NGO's. Jesteśmy bardzo zadowoleni z możliwości skorzystania z tego rodzaju wsparcia. Organizacja szkoleń, kadra trenerska oraz przekazywana wiedza były na bardzo wysokim poziomie. Szczególnie ważna była dla nas okazja do wymiany doświadczeń między organizacjami działającymi na terenie województwa, ale także możliwość nawiązania współpracy z jednostkami samorządowymi. Mamy nadzieję, że idea i zasady partnerstwa ngo's z jednostkami samorządowymi będą jeszcze przedmiotem kolejnych szkoleń, a my z pewnością skorzystamy z tej formy wsparcia.

Realizacja projektów w Poddziałaniu 7.1.1 oraz 7.1.2 PO KL

Aleksandra Podkońska

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Finansowane w Ramach Europejskiego Funduszu Społecznego projekty systemowe ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie w założeniu mają przyczynić się do realizacji celów kształtującego się już od około 20 lat Europejskiego Modelu Społecznego. Jest on wyrazem dążenia państw członkowskich Unii Europejskiej do integracji w wymiarze społecznym, jako odpowiedzi na wyzwania globalizującego się świata, a także próbą ograniczenia negatywnego zjawiska relatywnie niższego poziomu aktywności zawodowej Europejczyków, osłabiającego konkurencyjność naszych gospodarek na rynku światowym.

Całość interwencji środków EFS w ramach systemu pomocy społecznej objęta jest Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki, oferującym wsparcie tak klientom tego systemu (pod kątem wskazanych powyżej celów), jak i jego pracownikom i instytucjom. To właśnie ten podwójny wpływ i jego instrumenty, służące rozwojowi i upowszechnianiu form aktywnej integracji i pracy socjalnej, dają nadzieję na wprowadzenie pomocy społecznej w nową fazę modernizacji. Wydaje się, że po 20 latach transformacji, polski system pomocy społecznej wymaga wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań na miarę współczesnych problemów, a przede wszystkim wzmocnienia pracy socjalnej jako głównego narzędzia wspierania klientów. Ta właśnie idea, obok występujących z różnym nasileniem negatywnych zjawisk społecznych – przede wszystkim wykluczenia społecznego – uzasadnia realizację projektów systemowych.

Publikowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi dane dotyczące stanu wdrażania Poddziałania 7.1.1 (Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej) wskazują, że od 2008 roku liczba ośrodków przystępujących do realizacji projektów wzrasta – z 95 w 2008 r. do 134 w 2010 r. Wg stanu na dzień 31 maja, w roku bieżącym do realizacji zatwierdzono 140 wniosków, a umowy podpisano z 129 ośrodkami. Od dwóch lat zatem ponad 70% ośrodków wykorzystuje możliwości oferowane przez PO KL. W przypadku Poddziałania 7.1.2 (Rozwój i upo-

wszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie) w 2008 r. podpisano umowy z 17 instytucjami, w latach 2009-10 – z 22, natomiast w 2011, wg stanu na dzień 31 maja, zatwierdzono do realizacji 23 wnioski.

Zrealizowane w ubiegłym roku na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi badanie ewaluacyjne projektów podjętych w 2009 r. w województwie łódzkim pozwala dostrzec pewne wyraźne tendencje dotyczące przede wszystkim preferowanych instrumentów i narzędzi ich realizacji. Dokument „Zasady przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013” przewiduje możliwość zastosowania szerokiej gamy instrumentów o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym, społecznym i zawodowym w ramach trzech narzędzi: kontrakt socjalny, program aktywności lokalnej oraz program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Wyniki badania na reprezentatywnej grupie 86 jednostek wskazują, że na 26 możliwych do wykorzystania instrumentów najczęściej stosowanych było 7 (w tym m.in. usługi wspierające aktywizację zawodową, zajęcia w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywanie nowych kompetencji i umiejętności zawodowych, badania profilaktyczne lub specjalistyczne w związku z zatrudnieniem, treningi kompetencji i umiejętności społecznych). Najczęściej stosowanym narzędziem był natomiast kontrakt socjalny. Projekty systemowe realizowane przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie obejmują zatem działania z zakresu aktywnej integracji głównie w wymiarze indywidualnym i na rzecz aktywizacji zawodowej.

Realizacja projektów systemowych daje także nadzieję na wykreowanie nowej roli instytucji pomocy społecznej na poziomie lokalnym, w tym na nawiązanie i pogłębienie współpracy z innymi instytucjami i organizacjami. Dla realizacji wsparcia na rzecz osób bezrobotnych szczególnie ważna jest jakość współpracy ośrodków pomocy społecz-

nej i powiatowych urzędów pracy. Z przeprowadzonej przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej analizy wynika, że projekty systemowe są zarówno nowym obszarem współpracy (np. w zakresie kierowania klientami urzędów pracy do projektów aktywizacyjnych ośrodków pomocy społecznej), ale i rywalizacji (biorąc pod uwagę wskazany wyżej zawodowy charakter aktywizacji w ramach projektów ośrodków, nierzadko konkurują one o ich uczestników z urzędami pracy), niemniej jednak wielu przedstawicieli obu tych systemów sygnalizowało konieczność zbudowania spójnej strategii współdziałania.

Projekty systemowe oddziałują zatem nie tylko na klientów pomocy społecznej, ale i na same instytucje oraz ich relacje z otoczeniem lokalnym. Możliwość oceny trwałości rezultatów realizowanych projektów wydaje się być odsunięta w czasie, ponieważ działania na rzecz integracji społecznej osób wykluczonych mają charakter długotrwałego i złożonego procesu, ale już teraz można wskazywać na te instytucje, których osiągnięcia warto prezentować.

Projekt systemowy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadkowicach pn. „Czas na aktywność”

Emilia Albrecht
Piotr Staszewski
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach

*Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej,
Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji,
Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej,
Projektodawca: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach
Tytuł projektu: „Czas na aktywność”
Wartość projektu:
2010 r. - 59 978,75 zł
2011 r. - 86 686,88 zł
Czas trwania: 01.05.2010 r. - 31.12.2013 r.
Obszar realizacji projektu: Gmina Sadkowiec*

Wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska lokalnego a zarazem chcąc wykorzystać możliwość pozyskania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach już drugi rok realizuje projekt systemowy pn. „Czas na aktywność” w ramach Poddziałania 7.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Celem ogólnym projektu jest aktywizacja społeczna i zawodowa kobiet zagrożonych wykluczeniem społecznym korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadkowicach. Cele szczegółowe to zwiększenie motywacji do działania, zwiększenie wiary we własne możliwości, nabycie wiedzy i umiejętności do poruszania się po rynku pracy oraz zdobycie kwalifikacji i umiejętności zwiększających szanse na rynku pracy.

W 2010 r. w projekcie uczestniczyło 7 kobiet – wszystkie z powodzeniem ukończyły zaplanowane zajęcia i szkolenia. W ramach tzw. aktywnej integracji uczestniczki projektu brały udział w zajęciach treningu kompetencji i umiejętności społecznych z psychologiem, doradztwa zawodowego. W kolejnym etapie, po wypracowaniu

z doradcą zawodowym indywidualnego planu rozwoju zawodowego, jedna z uczestniczek ukończyła pomyślnie kurs prawa jazdy kategorii B, natomiast pozostałe uczestniczki ukończyły panel szkoleń: kurs obsługi komputera i kasy fiskalnej, kurs profesjonalnego sprzedawcy oraz podstaw przedsiębiorczości. Warty odnotowania jest fakt, że spośród 7 uczestniczek projektu w 2010 r. cztery znalazły zatrudnienie tuż po zakończeniu działań, bądź jeszcze w ich trakcie. Wszystkie natomiast zgodnie dostrzegają pozytywne efekty uczestnictwa w projekcie.

W 2011 r. uczestnikami projektu jest 8 kobiet (w tym jedna niepełnosprawna). Przekrój grupy docelowej jest wynikiem analizy grupy osób korzystających z pomocy społecznej ośrodka, a także konsultacji kandydatów z Powiatowym Urzędem Pracy w Rawie Mazowieckiej. Z obserwacji pracowników socjalnych ośrodka wynikało, iż to kobiety w większym stopniu potrzebują aktywizacji społecznej i zawodowej. Muszą zajmować się wychowaniem dzieci, prowadzeniem gospodarstwa domowego i często dźwigając różnorakie problemy zaniedbują swój własny rozwój, nie wierzą we własne możliwości. Częściej także zwracają się bezpośrednio o pomoc do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W 2011 r. działania w projekcie są skierowane również na otoczenie uczestników projektu. Zaplanowano bowiem w ramach tzw. działań o charakterze środowiskowym jednodniową wycieczkę krajoznawczą, na którą pojedą uczestniczki wraz z dziećmi i pracownikami ośrodka.

Nabór uczestników dokonywany jest przez pracowników socjalnych, na podstawie dokumentacji, rozmów z podopiecznymi. Do projektu zakwalifikowano ogółem do chwili obecnej:

- 6 kobiet bezrobotnych
- 6 kobiet rolniczek
- 2 kobiety nieaktywne zawodowo
- 1 niepełnosprawna

Z w/w osób udział w projekcie zakończyły 4 osoby bezrobotne, 1 osoba nieaktywna zawodowo oraz dwie rolniczki.

Aktywna integracja – główne zadanie projektu prowadzona jest w oparciu o kontrakt socjalny. W 2011 r. wachlarz działań aktywnej integracji został poszerzony o elementy doradztwa prawnego, elementy wizażu i stylizacji, zajęcia z samoobrony oraz ABC domowego budżetu. Ostatnim i najdłuższym etapem projektu w 2011 r. będzie kurs „Opiekun osób starszych”. Na potwierdzenie ukończenia zajęć w ramach projektu uczestniczki otrzymują zaświadczenia i certyfikaty.

Zakładamy, że podobnie jak w 2010 r., również i w bieżącym roku osiągniemy wysoką skuteczność działań aktywnej integracji, co w dużej mierze jest zdeterminowane postawą samych uczestniczek, które same chętnie biorą udział w zajęciach, integrują się, zdobywają nowe, cenne umiejętności ale także inaczej zaczynają spoglądać na swoje problemy, dostrzegają drzemiące w nich możliwości.

Oczekiwanymi rezultatami projektu są:

- zwiększenie umiejętności i kompetencji społecznych,
- zwiększenie motywacji do działania oraz wiary we własne możliwości,
- podniesienie własnej samooceny,
- zwiększenie szans na rynku pracy,
- zadowolenie z uczestnictwa w projekcie,
- stworzenie nieformalnej grupy wsparcia,
- korzyści w postaci wsparcia ze strony tut. OPS, w tym również materialnego
- korzyść dla Ośrodka Pomocy Społecznej jaką jest możliwość wzbogacenia zaplecza technicznego,
- przeszkolenie uczestniczek projektu jako opiekunek osób starszych co odpowiada zapotrzebowaniu lokalnego rynku pracy,
- poprawa efektywności i jakości świadczonej pracy socjalnej,
- zmniejszenie nakładów na pomoc społeczną,
- poszerzenie oferty Ośrodka Pomocy Społecznej o instrumenty aktywnej integracji.
- w 2011 r. możliwość wzięcia udziału w integracyjnej

wycieczce w ramach działań środowiskowych.

Wartością dodaną projektu jest zmiana społecznego postrzegania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, już nie tylko jako jednostki prowadzącej „rozdawnictwo” ale także zespołu ludzi profesjonalnie pomagających.

Na każdym etapie realizacji projektu systemowego pracownicy Ośrodka Pomocy zarówno roku 2010 jak i obecnie mają możliwość zgłębiania swojej wiedzy teoretycznej jak i praktycznej, w tym poprzez konsultacje z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach i seminariach.

Podsumowując należy stwierdzić, iż realizowany projekt choć jest skierowany na pojedyncze jednostki oddziałuje na całe środowisko. Korzyści wynikające z uczestnictwa w projekcie dla jednej osoby mogą przełożyć się na realną poprawę jej funkcjonowania w środowisku, jak również jej rodziny i najbliższego otoczenia. Z kolei pozytywne doświadczenia pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej zaowocują tym, iż wdrożona praca metodą projektu socjalnego pozostanie, pomimo zakończenia finansowania POKL przez Europejski Fundusz Społeczny.

Tomaszowska Spółdzielnia Socjalna „IMPULS”

Jolanta Szustorowska
 Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim

Wanda Rybak
 Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim

Tomaszowska Spółdzielnia Socjalna „Impuls” powstała 28 kwietnia 2011 roku z inicjatywy władz miasta Tomaszowa Mazowieckiego, które do jej współtworzenia zaprosiły lokalny oddział Polskiego Czerwonego Krzyża. Jest tzw. spółdzielnią socjalną drugiej generacji, pierwszą w województwie łódzkim powołaną do życia przez jednostkę samorządu terytorialnego i organizację pozarządową. Trzecim zaangażowanym w jej działalność podmiotem jest tutejszy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Źródła tego pomysłu szukać należy w realizowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim w ramach Poddziałania 7.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, projekcie systemowym „Wsparcie”. Jego zasadniczym celem jest reintegracja zawodowa osób wykluczonych społecznie lub wykluczeniem tym zagrożonych.

Beneficjentami projektu są mieszkańcy miasta Tomaszowa Mazowieckiego, korzystający ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. Osoby objęte działaniami projektu są zagrożone wykluczeniem społecznym przez co mają ograniczone możliwości korzystania z dóbr społecznych. W roku 2011 projekt skierowany jest do 154 beneficjentów, w tym: 149 bezrobotnych, 5 nieaktywnych zawodowo. W grupie tej znajduje się 17 osób niepełnosprawnych.

Beneficjenci, biorący udział w projekcie w poprzednich latach, podczas szkoleń poznawali możliwe formy aktywności zawodowej. Szczególne zainteresowanie wzbudziła wśród nich właśnie spółdzielczość socjalna. Stąd wzięła się inicjatywa dalszej pomocy beneficjentom projektu, m.in. poprzez utworzenie spółdzielni. To kolejna forma wsparcia adresowana do osób bezrobotnych, dająca możliwość wykorzystania przez nie kwalifikacji zawodowych zdobytych dzięki udziałowi w projekcie. Zgodnie z nazwą, Tomaszowska Spółdzielnia Socjalna ma być dla nich „impulsem do działania”.

Trzyosobowy zarząd „Impulsu” stanowią przedstawiciele każdego z tworzących ją podmiotów - gminy miasto Tomaszów Mazowiecki, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Zarządu Rejonowego Polskiego Czerwonego Krzyża. Ich pracownicy i wolontariusze przez rok od daty powstania spółdzielni socjalnej będą wykonywać na jej rzecz nieodpłatne świadczenia w zakresie obsługi admi-

nistracyjnej, księgowej oraz prawnej. Nowemu podmiotowi pozwoli to w pierwszym okresie swojej działalności odciążyć własny budżet oraz zapewnić sprawne prowadzenie dokumentacji biurowej i rachunkowej. W pierwszych etapach działalności spółdzielnia socjalna ma zająć się świadczeniem usług opiekuńczych (co powinno pozwolić na zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców miasta) oraz innych usług o charakterze socjalnym. Dlatego też w projekcie na rok 2011 przewidziano organizację szkolenia dla 10 osób pn. „Opiekun osób starszych i chorych”.

Zapisany w projekcie statutu katalog możliwych dziedzin działalności gospodarczej „Impulsu” jest jednak znacznie szerszy - spółdzielnia będzie mogła ją prowadzić w różnych obszarach rynku, zgodnie z lokalnym zapotrzebowaniem, zaangażowaniem i inicjatywą członków. Za cel stawia sobie ona także propagowanie idei spółdzielczości socjalnej w społeczności lokalnej, a w dalszej perspektywie - pomoc w zakładaniu spółdzielni socjalnych zainteresowanym osobom fizycznym i prawnym.

Tomaszowska Spółdzielnia Socjalna „IMPULS”
 ul. Cekanowska 5, 97-200 Tomaszów Maz.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowosolnej

Agnieszka Czerniawska-Gurdała
Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Nowosolna

Od kilku lat w Ośrodku Pomocy Społecznej Gminy Nowosolna podejmowane są działania mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i aktywizację osób nieaktywnych zawodowo poprzez propagowanie ekonomii społecznej, widząc w tym obszarze możliwości zatrudnienia dla tych osób.

Pierwsze tego typu działania Ośrodek podejmował w 2004 r., stopniowo rozwijając ich zakres (2004 Grupa Wsparcia Kobiet, 2006 prace społecznie użyteczne, 2008-2011 projekt systemowy). Dodatkowo, udział w projekcie systemowym „Integracja społeczna zielonym światłem dla bezrobotnych w Gminie Nowosolna” miał przygotować do założenia spółdzielni socjalnej. Następnie, wraz z przystąpieniem do projektu „Partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej”, realizowanego w partnerstwie przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja – Ty – My” i Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS, przedsiębiorczość społeczna w Gminie nabrała rozpędu. Wówczas podpisane zostało, przez przedstawicieli Powiatowego Urzędu Pracy nr 2 w Łodzi, Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Nowosolna oraz zainteresowane organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie województwa łódzkiego „Porozumienie na rzecz rozwoju ekonomii społecznej”. Następnie, w ramach realizacji projektu SWS „Ja – Ty – My” „Partnerstwo -Promocja -Praca - ekonomia społeczna w regionie łódzkim” powołano Animatora Lokalnego, którego zadaniem było propagowanie ekonomii społecznej w gminie Nowosolna. Ponadto Ośrodek aktywnie uczestniczył w „Śniadaniach z ekonomią społeczną”, organizowanych przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja – Ty – My” w Łodzi w ramach projektu „Profesjonalne przedsiębiorstwa

społeczne” będących kontynuacją projektu „Kurs na ekonomię społeczną” z 2009 r. Udział w tych projektach miał za zadanie przybliżenie problematyki ekonomii społecznej prominentom, pracodawcom i mieszkańcom gminy Nowosolna. Ośrodek był zaangażowany w prace przy sporządzaniu Mapy Ekonomii Społecznej w Łódzkiem.

Od roku 2009 Ośrodek podejmował szereg działań na rzecz propagowania wśród władz samorządowych korzyści i perspektywy rozwoju lokalnych zasobów wynikających z zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej. Ich celem było przedstawienie zakresu prac spółdzielni jako komplementarnych i niekonkurencyjnych w stosunku do lokalnych przedsiębiorców.

W sierpniu 2010 roku powstała pierwsza w gminie Nowosolna i w powiecie łódzkim – wschodnim, Spółdzielnia Socjalna „Na Wzniesieniach” z siedzibą w Byszewach. Utworzona została przez 5 bezrobotnych w tym 2 niepełnosprawnych mieszkańców gminy Nowosolna (dwóch członków założycieli było beneficjentami projektu systemowego Ośrodka), w ramach projektu „Razem możemy więcej” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja – Ty – My”. Gmina użyczyła lokal w świetlicy środowiskowej w miejscowości Byszewy oraz zapewniła część zleceń. Podstawowym profilem działalności spółdzielni są usługi porządkowe w obiektach publicznych, np. przystanki i zatoki autobusowe, tereny przydrożne oraz w prywatnych posesjach, natomiast u klientów indywidualnych sprzątanie mieszkań, biur, domów i ogrodów. Z uwagi na sezonowy charakter działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zielonych jest zastępowana odśnieżaniem. Spółdzielnia może świadczyć usługi opiekuńcze nad dziećmi oraz nad osobami starszymi. Oferuje również sprzątanie grobów. Spółdzielnia działa dziesięć miesięcy i realizuje stałe zlecenia w gminie oraz u klientów indywidualnych. Dba o profesjonalne i terminowe wykonywanie usług zdobywając sobie markę i pozycję na lokalnym rynku.

Spółdzielnia socjalna cały czas korzysta z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. Nasza aktywność polega m.in. na propagowaniu dobrych praktyk w zakresie ekonomii społecznej na terenie Gminy Nowosolna (Dni Otwarte w Spółdzielni Socjalnej „Na Wzniesieniach” 13.10.2010 r. oraz 07.06.2011 r., organizacja jednodniowego spotkania dla przedstawicieli partnerstw lokalnych - dnia 15.06.2011 r. w siedzibie Spółdzielni Socjalnej „Na Wzniesieniach” lub wizyt studyjnych).

Działalność Ośrodka w obszarze ekonomii społecznej rozwija się z każdym rokiem i pozostajemy w przekonaniu, że powstanie i funkcjonowanie podmiotów przedsiębiorczości społecznej stanie się szansą dla osób zainteresowanych zmianą swojej sytuacji życiowej i zawodowej, a przede wszystkim przyczyni się do zmniejszenia liczby osób bezrobotnych na terenie gminy Nowosolna.

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

ul. Snycerska 8, 91-302 Łódź
Tel. 42 203 48 00, Fax 42 203 48 17
www.rcpslodz.pl
e-mail: info@rcpslodz.pl

Anna Mroczek - Dyrektor
Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Tel. 42 203 48 00

Barbara Sidor-Pietras - Zastępca Dyrektora
Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Tel. 42 203 48 00

Zespół realizujący projekt systemowy pn.
„Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy i integracji społecznej”

Agnieszka Kucharska - Kierownik Wydziału ds. Pomocy i Integracji Społecznej: 42 203 48 35

Anna Dudek-Lisowska - Koordynator projektu: 42 203 48 43

Agnieszka Wrona - Asystent koordynatora: 42 203 48 44

Marzena Ambroziak - Osoba ds. finansowych: 42 203 48 43

Joanna Szrejner-Kądziaława - Osoba ds. promocji: 42 203 48 44

Anna Kawula-Jagiełło - Osoba ds. monitorowania rekrutacji i ewaluacji: 42 203 48 44

Ewa Błaszczuk, Olga Madej, Marcin Jerzyk - Doradcy: 42 203 48 34, 42 203 48 50

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
91-302 Łódź, ul. Snycerska 8
Tel./Fax (42) 203 48 44
Tel.: (42) 203 48 43, (42) 203 48 34, (42) 203 48 50
e-mail: pokl@rcpslodz.pl www.pokl-rcpslodz.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Institucja Pośrednicząca 2 stopnia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY